

## Otázky mírně provokující ...

Už dlouho se zájmem sleduji dění kolem filatelistických výstav a propagování filatelie vůbec. Jako tajemník organizačního výboru Světové výstavy PRAGA 2008 jsem k tomu měl ostatně tu nejlepší příležitost. I proto bych chtěl s určitým odstupem zmínit několik postřehů a otázek k zamyšlení. Za určitou výhodu k napsání tohoto článku považuji to, že nejsem ani členem vedení SČF ani jurymanem. Ovšem členem SČF jsem skoro celý svůj dospělý život a přál bych si, aby naše *hobby* v konkurenci ostatních oborů obstálo a přitáhlo k sobě co nejvíce zapálených dalších zájemců.

### VLADIMÍR MÜNZBERGER

S následujícími úvahami nemusí každý souhlasit, ale pokud napomohou k vyvolání diskuze – a možná i nějaké akci, splní svůj účel. Dovoluji si jen připomenout, že vést diskuzi neznamena jednostranně sdělovat své názory, ale i pozorně naslouchat jejím ostatním účastníkům. Na to se dnes často zapomíná.

A teď už k věci. Výstava PRAGA 2008 dopadla nad očekávání dobře, ale co dál? Můžeme se chlubit jen úspěchy? Slýcháme postesky, že zájem o filatelii u nás upadá, ale není to i naše vina? Děláme všechno pro to, abychom ji dobře propagovali? Už formulace otázky naznačuje, že si to nemyslím. Podmínky společenského života se mění, a tak nezbyvá, než na ně reagovat a využít všechny možnosti, které se otevírají. Když si budeme jen stýskat na zlé časy a čekat, jak to dopadne, moc toho nevyřešíme.

Všichni víme, že se počet zájemců o filatelii – především tu organizovanou – v posledních dvaceti letech neustále zmenšuje. Kladu si ale otázku: *je u nás skutečně tak málo zájemců o filatelii, nebo o nich jen nevíme, respektive je nedovedeme získat?* Slýchám názory, že podobné to je všude, včetně filatelistických velmocí, jakou je například Německo. V téhle souvislosti mě ale doslova šokoval údaj v článku P. Hauznera v loňské lednové Filatelii – v popisu zasilatelského centra Německé pošty pro filatelii a numismatiku ve Weidenu uvádí, že mají **více než 1,2 milionu zákazníků z celého světa!** Přesný poměr neznám, ale je mi jasné, že organizovaných sběratelů bude v Německu jen nepatrný zlomek tohoto čísla. To ostatně odpovídá otevřenému konstatování bývalého předsedy německého svazu filatelistů pana Adlera, který už před lety na stránkách našeho časopisu upozornil, že tamní svaz sdružuje jen malý (a pro poštu v podstatě ekonomicky nepříliš důležitý) zlomek zájemců o sbírání známek. Přesto má německý svaz tradičně významné místo ve společenském životě a pro poštu i rezortní ministerstvo je respektovaným partnerem.

Vezměme to ale postupně.

### Filatelie jako (téměř) vědecká disciplína

Filatelie je sběratelská disciplína, jejíž počátky se datují snad od vydání první poštovní známky, dnes má už tedy 170letou historii (některé prameny uvádějí, že vznikla dokonce už před vydáním první známky, a prvními filatelisty byli sběratelé kolků – protože ty dnes už dávno do filatelie patří, a přitom jsou mnohem starší než samy známky). Postupně zaujala miliony sběratelů, kteří se jí s různou měrou zájmu věno-

vali a věnují. Z pouhého zájmu o potěšení malé papírky se postupně rozvinula na téměř vědecky pojatou disciplínu, která se zajímá nejen o obrázky na známkách, o všechny souvislosti jejich vzniku, tisku i používání, ale i o vše, co se dotýká celého poštovního provozu, tedy nejen samotných známek. Postupně tak byla vytvořena celá systematika filatelie s nepřeborným množstvím odborné literatury a dalším odborným zázemím. To ji do jisté míry odlišuje od řady jiných sběratelských oblastí (samozřejmě ne všech).

Není přitom sporu, že filatelie je jenom koníček a každý si může sbírat, co chce. Filatelisté však obvykle záhy zjistí, že sbírání známek není jen o *zastřkávání papírových obrázků do alb*, ale o něčem mnohem víc, co je mnohem zajímavější. K tomu ale potřebují informace a kontakty, aby se o možnostech sbírání dozvěděli více a našli kolegy s podobnými zájmy. Z této potřeby vyplynul zájem o sdružování, vznikly kluby, spolky a jejich svazy, v neposlední řadě i Svaz českých filatelistů. Ten je pak napojen na mezinárodní organizace FIP a FEPA. A k poslání těchto vrcholných organizací rozhodně patří formulace metodiky sbírání (a její průběžná aktualizace), popularizace filatelie mezi širší veřejností, a také soutěžení. Domnívám se, že by tyto oblasti měly být rozvíjeny rovnoměrně a žádné by neměla být dávana přednost na úkor ostatních. Jinými slovy, že by se jejich působení nemělo omezovat např. jen na oblast soutěžení.

Na druhé straně všechny spolky, kluby i vyšší orgány jsou tvořeny pouze lidmi – řadovými sběrateli –, a proto záleží jen na nich, co dělají nejen pro své sbírání, ale i pro rozvoj zájmu o filatelii, její popularizaci a o studium. To není o těch *funkcionářích nahoře a sběratelích dole*, jak to zjednodušeně řada lidí vnímá, ale prostě o nás všech, zájmajících se o filatelii, a o tom, co jsme schopni a ochotni dělat a jak jsme schopni a ochotni mezi sebou komunikovat. Pokud chceme, aby i po nás přišli další zájemci o filatelii, měli bychom pro to něco dělat a dostatečně efektivně se jí snažit ve svém okolí propagovat. Navíc, každý klub či spolek na každé úrovni funguje právě jen tak, jak fungují jeho členové; pokud nemají zájem, těžko lze očekávat, že jeden, dva *tahouni* jej spasí. A i kdyby se o to snažili, přestane je to brzy bavit.

### Organizace a pořádání výstav

Touha soutěžit je přirozenou součástí snad všech disciplín, tedy i filatelie. Každé soutěžení však vyžaduje svá pravidla – a samozřejmě i jejich dodržování. Pokud tomu tak není, nelze se divit, že to mnohé omrzí. To ale znamená, že pravidla musí bez výhrad dodržovat *všichni*: soutěžící, jurymani i pořadatelé. Udělování

výjimek je nejlepší cestou do pekel a nelze se pak divit, že soutěž dopadne fiaskem a rozladěním řady zúčastněných. Snahy o získání různých benevolencí či obcházení pravidel (požadavky typu „vždyť jsme přece doma!“, „vždyť je to náš Tonda!“) proto považuji za škodlivé. Omluvou nemohou být ani těžkosti ze zajišťování výstav v současné době.

Podobně nesprávné mi připadají snahy zásadně měnit a hlavně změkčovat současný výstavní řád, když se jej konečně jakž takž daří harmonizovat s okolními zeměmi, a to zejména ve struktuře výstav. Měli bychom přece považovat za výhodu možnost účastnit se za shodných podmínek výstav pořádaných v sousedních zemích (tam to přece také nemají s pořádáním výstav jednoduché), a to zejména tzv. přeshraničních. Otázkou ovšem je, zda dokážeme tyto možnosti využívat. Ne vždy o nich mají sběratelé v předstihu dostatečné informace; pak jsou málo obsazované a vedení SČF na poslední chvíli řeší, kde nějaké exponáty sehnat, abychom neměli ostudu. Na druhé straně se zdá, že vystavovatelé po účasti ani příliš netouží. Snad je to z obavy před jiným prostředím či možným nižším hodnocením zahraničními jurymany. Ale přece častější prezentace našich exponátů *venku* lépe přiblíží náš filatelistický materiál zahraničnímu jury i divákům a pomáhá tak lépe jej prosazovat na dalších výstavách.

Jinou otázkou je prosazování změn do výstavního řádu v návaznosti na rozvoj filatelie, zlepšování možností pro vystavovatele, přibližování filatelie veřejnosti a využívání moderních prostředků. Takové změny by ovšem měly být prováděny v diskuzi a harmonicky s ostatními filatelistickými svazy – a zaváděny do praxe mnohem rychleji než dosud. Už jsme řekli, že pořádání výstav není v poslední době snadné. Nejčastěji slyšíme, že na to není dostatek peněz. Nepochybně, ale za daleko větší problém považuji nalézt partu lidí schopných a hlavně ochotných se do takové akce pustit. Stále tu jsou filatelisté, kteří mají s pořádáním výstav zkušenosti, ale stárnou a je třeba k nim hledat mladší kolegy, schopné pokračovat i v budoucnu. Praxe ukazuje, že když je o věc vážný zájem, daří se sehnat kontakty i prostředky, aby se výstava dala uspořádat, byť v omezeném rozsahu. Konečně, několik výstav z poslední doby je toho dokladem. Pořadatelům se podařilo získat podporu nejen od České pošty, ale i od různých regionálních institucí, samospráv, muzeí, knihoven a někdy dokonce i sponzorů.

### Propagace výstav i filatelie jako takové

Značné rezervy vidím v nedostatečné propagaci výstav. Nejde jen o propagaci mezi filatelisty, ale hlavně mezi širší veřejností. Nemluvíme o velkolepých kampaních, v nichž tečou peníze proudem. Pokud ale v průběhu výstavy ve větším městě není v místním informačním centru nebo kulturním přehledu o ní ani stopa, je to velká chyba pořadatelů. Důležité přitom je informování s dostatečným předstihem. Existuje přece řada možností i médií, které lze prakticky zdarma využít – například filatelistický nebo regionální tisk, rozhlas a televizi, internet apod. Netvrdím, že se tyto

možnosti vůbec nevyužívají, u řady akcí se ale mohly využívat mnohem více a efektivněji. Uspořádání každé výstavy je jistě pracné a vyžaduje značné úsilí pořadatelů. Ovšem její nedostatečná propagace z ní dělá promarněnou šanci. Jak se říká: vyrobit (v našem případě uspořádat) to umí leckdo, ale právě umění je to prodat! (v našem případě přitáhnout návštěvníky).

Regionální redakce přitom rády uveřejňují informace o akcích v místě. Často vítají různé popularizační materiály na téma filatelie či jiné zájmové činnosti pro motivaci zejména seniorů. Lidský věk se prodlužuje a filatelii se lze věnovat i s minimálními prostředky. Je na ní ale třeba upozorňovat, pomoci radou co a jak lze sbírat, jak se to dá sehnat, kam se má zájemce obrátit o radu a kde nalezne spřízněné duše (samozřejmě především v nejbližším KF SČF). Poměrně značná pozornost se dlouhodobě věnuje mladým filatelistům. Jejich obecné zájmy jsou však velice rozmanité, a obávám se, že v konkurenci mnoha jiných možností příliš úspěšní nejsme. Neměli bychom ale zaměřit svou pozornost i na zájemce ve zralém, předdůchodovém a důchodovém věku? Domnívám se, že právě zde můžeme nalézt nejvíce zájemců. Krom toho, právě pro lidi v seniorském věku je velice důležité mít nějaké hobby. Není snadné nalézt lidi schopné a ochotné o filatelii psát a popularizovat ji v široké veřejnosti, ale určitě to je třeba a může to přinést efekt.

Ale zpět k výstavám. V této souvislosti si kladu otázku: *jaké jsou cíle jejich pořádání?* Obávám se, že řada vystavovatelů i jurymanů by odpověděla, že jde hlavně o představení exponátů a získání kvalifikace pro výstavy vyššího stupně. Ještě by se snad shodli, že jde o společenskou akci, při níž se setkávají s dalšími sběrateli a přáteli. Tvrdím, že takovéto *vnímání výstav je smutné málo!* Když se po většině z nich rozhlednete, potkáváte tam stále stejné tváře, mezi nimiž převládají vystavovatelé, jurymani a pořadatelé, případně zájemci o autogramiádu. Možná více filatelistů se přijede podívat na burzu, která bývá součástí, ale řada z nich se na výstavu ani nejde podívat – zřejmě jim to nic neřekne. Jen tu a tam přijdou další zájemci; a zde se nabízí další otázka: *jaký přínos měla prohlídka výstavy pro takového návštěvníka?* Na jedné výstavě mě zaujal hovor dvou postarších lidí, kde jeden téměř s opovržením u exponátu poštovní historie řekl: „Podívej se, *vždyť on tam nemá ani jednu známku!*“. Obávám se, že touto výstavou jsme tohoto člověka pro obor poštovní historie zřejmě nezískali. A kolik nových zájemců o filatelii jsme touto či jinou výstavou získali vůbec?

Na soutěžních výstavách jsou k vidění nepochybně zajímavé (někdy lépe a někdy hůře zpracované) exponáty zabývající se relativně podrobně určitou oblastí filatelie. Přípravovány byly s tím, aby v soutěži uspěly co nejlépe. To je jistě správné a je to i jeden z důvodů, proč se tyto výstavy pořádají. Pro méně zkušené sběratele a laické návštěvníky jsou ale většinou nerosrozumitelné. Nebylo by vhodné takové výstavy také více přiblížit *normálním smrtelníkům* a hledat cesty, jak je lépe využívat k propagaci sbírání známek?

Bylo by užitečné mít k dispozici různé univerzálně použitelné materiály propagující filatelii, nebo vysvětlující její jednotlivé disciplíny. Vystavovatelé by snad přivítali i praktické ukázky a vysvětlení zásad tvorby exponátů v jednotlivých soutěžních třídách. Přitom by šlo využít výpočetní techniku; lze vyrobit i obrazové sekvence, „slide show“, i slovně komentované. Mohly by být umístěny na internetu i nepřetržitě promítány na různých akcích a výstavách. Zapůjčení počítače s vhodným projektorem dnes není složité. Pak už stačí jen nalézt vhodný prostor a bílou zeď.

Samozřejmě, je to práce, a má-li být výsledek kvalitní, nemůže ji dělat jeden člověk. Snadno ale mohou přispět další sběratelé. Ovšem měl by nad tím mít někdo odborný dohled a také práce koordinovat. Výhodou je, že takové produkty mohou vznikat postupně a lze je snadno upravovat a aktualizovat. Zde vidím nezastupitelnou roli vedení SČF. Svaz by byl zároveň vlastníkem těchto prezentací, jejichž kopie by mohl podle potřeby zapůjčovat.

Vzpomínám si, že pro výstavu PRAGA 1978 byl z iniciativy Z. Kvasničky pod vedením tehdejší komise čs. známky a za spolupráce mnoha filatelistů připraven rozsáhlý, snad až 150rámový (?) exponát, který postupně představoval přehled různých oblastí a zajímavostí československé filatelie. Virtuální exponát podobného zaměření by se dnes dal vytvořit na počítači a majitelé by ani nemuseli dát materiál z ruky. A máme tu i EXPONET, obsahující obrovské množství ukázek a informací, které by za určitých okolností bylo možné pro takovouto práci také využít.

Se zájmem návštěvníků by se mohly setkat i ukázky dokladů poštovní historie a pohlednic z místa (oblasti) konání výstavy. Ty by samozřejmě nemusely splňovat soutěžní kritéria a mohly by být zpracovány právě pro laickou veřejnost. Taková prezentace může být připravena i více sběrateli. A pokud by se přitom podařilo využít i spolupráce s regionálními muzei, mohl by vzniknout úžasný dokument. Opět je to hodně práce, ale i takovou prezentaci je možné zaznamenat a uložit na počítači, a tedy využít i v budoucnu a případně později aktualizovat.

A co domluvit s některým zkušeným sběratelem, aby v průběhu výstavy (nebo aspoň v určitou stanovenou dobu) podal výklad k některým exponátům a tím návštěvníkům výstavu přiblížil. Samozřejmě by bylo vhodné takovouto službu nabídnout již při propagaci výstavy.

Nepochybně užitečnou pomůckou pro přípravu výstav by byl průběžně aktualizovaný manuál pro jejich organizování a přípravu. Nemyslím právně precizovaný text, ale praktické rady jak krok po kroku postupovat, na co nezapomenout a čeho se vyvarovat. Takovou „kuchařku“ by šlo snadno doplňovat o zkušenosti z dalších výstav, dokud jsou ještě v čerstvé paměti.

### Hodnocení a kvalita exponátů

Častým kontroverzním tématem bývá hodnocení soutěžních exponátů. Máme několik úspěšných vystavovatelů s kvalitními exponáty, což prokazuje i jejich hodnocení na mezinárodních výstavách. Máme

však také řadu vystavovatelů se zajímavým a kvalitním materiálem, s nímž by na výstavách mohli uspět, ale nedaří s to. A jsou i ti, kdo se domnívají, že mají zajímavý materiál vhodný pro určitý typ exponátu, ale ve skutečnosti to tak není. *Je to jen chyba, neznalost či neschopnost těchto vystavovatelů?* Řekl bych, že ne!

Není jisté nic překvapivého, když vystavovatel, soustředěný na předmět svého zájmu, má pocit, že jeho exponát nebyl doceněn a správně ohodnocen. Většinou si myslí, že tématu rozumí lépe než juryman, který naopak bývá přesvědčen, že vystavovatel je příliš zahleděn do své úzce zaměřené sběratelské oblasti a nedostatečně chápe obecná kritéria hodnocení. To nelze zazlívát ani jednomu z nich. Nejsem sice juryman, ale obávám se, že podle současných pravidel by každý hodnotitel měl mít tolik znalostí a informací, že by mu na to nestačilo ani pět životů. Hodnocení v oborech, kde se výsledek nedá přesně změřit, není jen problémem filatelie, ale i mnoha jiných disciplín – často slyšíme o analogii s krasobruslením. Věřím, že se vystavovatel vyzbrojený solidními znalostmi, dobrým materiálem a dostatečnou trpělivostí nakonec *prokouše* k dobrému hodnocení, nesmí však cestou zahořknout a ztratit trpělivost. *Ale co děláme pro to, aby tomu tak nebylo?* Je třeba si také uvědomit, že samo vystavování stojí nemalé peníze.

A namísto jsou další otázky: *Jak dobrá je komunikace mezi zkušenými jurymany a vystavovateli? Jak pomáhají zkušení filatelisté mladším a méně zkušeným, či dokonce začátečníkům? Jaký je v tom systém?* Přece to, že náhodou potkáme někoho ochotného poradit, není ještě systém! A navíc, ne každý rádce je stejně dobrý.

Pokud jde o komunikaci mezi jurymany a vystavovateli, považují ji obecně za nedostatečnou. Jde však o problém oboustranný. Na jedné straně zřejmě nedostatek času a možná i trpělivosti opakovaně vysvětlovat pravidla tvorby a způsob hodnocení exponátů, upozorňovat na obvyklé chyby a seznamovat vystavovatele s novinkami a novými směry ve světě, na straně druhé nechuť některých vystavovatelů pozorně naslouchat a rady přenášet do exponátu. Na větší výstavě je doba vyhrazená pro pohovory s členy jury. Jsou však příliš individualizované, často se týkají pouze jednotlivosti – a moc se nevyužívají. Jsou tedy dostatečně efektivní?

Podíváme-li se na komentáře z výstav v časopisech, většinou jsou obecné a omezují se na výčet několika úspěšných exponátů. Pokud se zmiňují o chybách v exponátech, pak v obecné rovině a nebvají příliš návodné (až na řídké výjimky). Samozřejmě, vystavovatelé by se měli sami zajímat, jak exponáty sestavovat. Není ale jednoduché zjistit, zda je jejich exponát zpracován optimálně a jak jej případně se stávajícím materiálem lépe upravit. Z hodnocení exponátů to totiž nemají šanci zjistit! Po výstavě se pouze dozvědí celkový počet bodů, a jakou získali medaili. Protože se body uděluje podle kritérií, považoval bych za samozřejmé, že se vystavovatel dozví i tyto podrobnosti. Pak by měl vět-

ší šanci zjistit, kde jury vidí nedostatky a pít se po tom, proč. Tím, že se tyto údaje běžně neposkytují, vzniká u vystavovatelů podezření, že hodnocení nebývá součtem získaných bodů (jak stanoví směrnice), ale naopak se nejdrže *naštréli* medaile a pak se možná nějak rozpočítávají body. To pochopitelně zvyšuje nedůvěru vystavovatelů.

Často se hovoří o tom, jak je důležitý *plán* exponátu a *titulní list* a že podle něj se hodnotí celý exponát. Zaráží mě tedy, že na výstavu PRAGA 2008 byly podány přihlášky několika našich (ale i zahraničních) vystavovatelů, jejichž titulní list obsahoval pouze název exponátu a nejvýše nic neříkající obrázek. Vhodnější provedení dodávali až po výzvě. Uvědomíme-li si, že takové exponáty musely u nás projít třemi stupni výstav a získaly kvalifikaci pro výstavu mezinárodní, jak to, že nikdo vystavovatelům nevysvětlil, že by to měli změnit? Přece je v obecném zájmu, aby nás v cizině reprezentovaly co nejlepší exponáty. Přitom někteří vystavovatelé (zejména z anglosaských zemí) už do Prahy poslali nejen kvalitně zpracované titulní listy, ale i dvou až pětistránkové popisy včetně zdůraznění mimořádných exemplářů (tzv. highlights). Pokud žádný z našich vystavovatelů takovýto popis nedodal – asi to nebude jen jejich chyba. (Viz též například dopis M. Hauptmana uveřejněný v dnešním listě.) Jiná věc je, že na internetové stránky výstavy PRAGA 2008 byly umístěny obrázky (a jsou tam dodnes!) nejen všech dodaných titulních listů, ale i podrobnějších popisů (pokud byly dodány) a nevím o tom, že by se tím někdo z našich vystavovatelů inspiroval, nebo je někdo na tuto možnost upozornil.

Skutečně návodných článků, jak vytvářet exponáty, je u nás poskovnu. Výjimkou byl několikadílný seriál J. Horáka v loňské Filatelii, o využití perfinů v tematických exponátech. Pozorný čtenář se mohl dozvědět mnoho cenného o tvorbě námětových exponátů obecně (nejen o perfinech). Šlo ale o jedinou výstavní třídu, a to jen částečně. Zdá se mi, že jediná vlaštovka je velmi málo.

Nepamatuji, že by byl u nás v poslední době publikován podrobný rozbor konkrétního exponátu, z něž by se mohli poučit i další vystavovatelé. Dovedu si tedy představit mnohem živější komunikaci s vystavovateli, včetně pořádání seminářů, rozborů hodnocení apod. Tady bych opět rád připomněl EXPONET. Před časem australští jurymani publikovali podrobný komentář k exponátu československých odpovědních celin M. Černíka a upozornili na některé jeho nedostatky. Nedávno ve Filatelii B. Janík informoval, že Australané začali EXPONET využívat pro zaškolování svých jurymanů. Zadáji jim zpracovat podrobné hodnocení a komentář vybraného exponátu, které analyzují a čas od času publikují v tisku. Podobný přístup by byl vhodný nejen pro školení našich jurymanů, ale i pro vystavovatele, kteří by takový exponát a jeho hodnocení mohli srovnávat na obrazovce počítače. Cílem hodnocení přece nemůže být jen známkování (a strhávání bodů), ale i motivace vystavovatelů a dobrá prezentace naší filatelie v zahraničí. Je s tím ovšem spojena spousta práce.

## Zájem o filatelistické vzdělávání

*Jaký je zájem o informace a vzdělávání ve filatelii všeobecně?* Pokud se někdo specializuje na určitou oblast, věnuje se jí podle svých možností a schopností. Dokáže shánět informace na internetu, u kolegů, v knihovnách nebo nákupem literatury, i v zahraničí. Je tu tedy nějaký problém?

Já určitě vidím. Mezi sběrateli určitě existuje řada zajímavých knižních titulů, někdy i velmi drazé pořízených. Přitom odborná literatura (včetně časopisů) nezastarává, jako běžné komerční katalogy. Je ovšem škoda, když studijní sběratel skončí, nebo zemře bez nástupce, a jeho zajímavá literatura skončí v popelnici. Obchodníci knihy většinou nechťejí – zabírají prostor a je o ně malý zájem. Může se tak stát, že některé mimořádné publikace, zejména vydané v malých nákladech, zmizí v nenávratnu. Tady vidím významnou roli svazové knihovny. Její uvážlivé doplňování z darů a pozůstalostí by ji poměrně snadno obohatilo a skuteční zájemci by v ní mohli nacházet potřebné informace. Na druhé straně je tu otázka kapacity – prostorové i časové – a kvalifikovaného posouzení, co je důležité a co méně.

Některé kluby nebo odborné společnosti pořádaly nebo pořádají odborné přednášky. Bohužel o ně není valný zájem a většinou se jich účastní stále stejný úzký okruh sběratelů (jejichž počet navíc neustále klesá). Je to velká škoda, protože tyto přednášky umožňují porovnat poznatky zájemců o podobnou problematiku nebo rozšiřovat jejich znalosti i z jiných oborů filatelie. Kvalitní přednáška vyžaduje náročnou přípravu. Je pak smutné, když ji navštíví tři až čtyři zájemci, nebo si polovina návštěvníků přijde jen vyzvednout novinky a obsah přednášky je vlastně nezajímá.

Předchozí režim se snažil shromažďovat lidi a ideologicky na ně působit – vlastně je tak mít *povinně dobrovolně* pod kontrolou. Pro naše hobby to ale mělo výhodu: pokud se sešla dobrá parta, věnovala se jen filatelii, vyměňovali si zkušenosti a spolupracovali. Dnes – možná i díky internetu – jsme svědky opačného extrému: individualizace. Můžeme sice volně komunikovat s celým světem, ale ve skutečnosti se mnohem méně stýkáme a méně o naší zálibě diskutujeme (chvála výjimkám, kde tomu tak není). I to přispívá, že se mnoho našich klubů rozpadá. Za povšimnutí stojí, že výstavy a další akce pořádají zejména tam, kde taková dobrá parta ještě funguje.

Když jsem s filatelií začínal, měl jsem štěstí, že jsem potkal několik vynikajících sběratelů a díky nim se začal zajímat o opravdovou filatelii. Dnes si mnoho sběratelů vlastně ani nemá s kým popovídat, a tak se zajímají jen o to, co jim nabízejí katalogy nebo obchodníci. Jak dlouho je to ale bude bavit a těšit?

\*\*\*

Přál bych si, aby se ukázalo, že jsem předešlé řádky nepsal zbytečně. Snad jsem někoho inspiroval – a třeba přijde i s jinými, lepšími náměty. Možná by stačilo se i jen zamyslet. Rozhodně je ale třeba nezavírat před současným stavem oči!